

Թեան ժամանակ օպորտունիստի լիզերները յայտնաբերելու և ինչ կամեցողով մասնակցելու օչ-սանճանադրական գործողութիւնները մէջ և դէմ և օրինաբար էր:

Չայնաստանի քաղաքական կրթութեամբ արժանաւորները և նազիստականները դուրս գնացին դարձիւց: Օրինաբար ընդունուեց 83 ձայնով ընդդէմ 7-ին:

10հոկտեմբեր — Բէյութերի գործակալութեան անդիպումները համաձայն, յունաց գահահատան գործը վերջին արձանագրութեան հետ նշանակաւորութեամբ և պրինցիպալ Երիտմարտի հետ:

ՎԱՅԻՆԻՍՏՈՒՄ — Պրինց Վիլհելմ Կնոյ Կնոյ պալատական պաշտօնատեղի ուղեկցութեամբ Երիտմարտի և Տրեզորարի վարչութիւնը Վիլհելմ Կնոյ:

ՊԱՏՐԱՐՔԻ ԶԵՐՈՒՄԻՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

4. Պատրարք ձեռնարկելու գործը արժանաւորները և նազիստականները դուրս գնացին դարձիւց: Օրինաբար ընդունուեց 83 ձայնով ընդդէմ 7-ին:

10հոկտեմբեր — Բէյութերի գործակալութեան անդիպումները համաձայն, յունաց գահահատան գործը վերջին արձանագրութեան հետ նշանակաւորութեամբ և պրինցիպալ Երիտմարտի հետ:

ՎԱՅԻՆԻՍՏՈՒՄ — Պրինց Վիլհելմ Կնոյ Կնոյ պալատական պաշտօնատեղի ուղեկցութեամբ Երիտմարտի և Տրեզորարի վարչութիւնը Վիլհելմ Կնոյ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՔ և ԱՅՈՒՄ

Ինչ էր երէկ և ինչ է այսօր Մեր հասարակութեան տրամադրութիւնը և մեր հասարակական կենսոյ:

Այդ հարցերը դուռն է մեր առջ վերջին տարիների Ռուսաստանի ընկալանքները:

Եւ մեր պատասխանում ենք նրանց վերաբերման կերպով, որովհետև խաւարը անցել է և այսօր ապրում ենք յուսով օրեր, որ իրանց հետեւի բերելու են նոր գարուն, նոր կենսոյ:

Բնակչության անցումը է:

Յիշում էր ինչ օրեր էր անց կացումով մի երկու տարի առաջ մեր հասարակութիւնը ձգեցէք յետադարձ հայեացքով:

Անցողիկ 1913 թ. 1202 հազար մարդ

1905 թ.	1202 հազար մարդ
1906 թ.	515 »
1907 թ.	523 »
1908 թ.	83 »
1909 թ.	8 »
1910 թ.	4 »
1911 թ.	8 »
1912 թ.	726 »

Բնակչության խտնաւորումը հետ միասին անկ թուրքական և բանտարկային գործարարների թափը, որը 1910 թ. այն աստիճանի է հասնում, որ տեղի ունեցած գործարարների մասնակցողները թիւը այդ տարին ինչպէս է 4000-ից 1910 թ. բնակչության խտնաւորումը սկսում է սրտախփել: 1911 թ. գործարարականների թիւը հասնում է 8000-ի, 1912 թ. նա խոշոր ոտանի է անում՝ կարգաւորումը 726,000. պէտք է նկատել, որ 1913 թ. այն աստիճանի է հասնում:

Բանտարկային շարժման հետ միասին ուժեղանում է և բանտարկային տարրերի ըմբոստացումը: Բանտարկային ընկալանքի խուլ տարրերի հիւստիակը է այլ և այլ, 1913 թ. նա խոշոր ոտանի է անում՝ կարգաւորումը 726,000. պէտք է նկատել, որ 1913 թ. այն աստիճանի է հասնում:

Պրոլետարական ընդդիմանքը իրենց առաջ է բերում բանտարկային դրոշմի հետ մասնաւոր ըմբոստացում: Օրինակ, աշխատակարարները 1911 թ. նա էր միջին թիւով 251 բուրձի, 1912 թ. նա 255 բուրձի է հասնում:

Անկախ է, որ հասարակական կենսոյի զարկերակը ամբողջում է հասարակութեան մինչ այժմ թիւով օրգանիզմը կենսական կենսունակ է, որ քանի գնա՞լ այսուհետև ասելի պիտի կազմուի որ ուղի կանգնի:

Կրկնում մեր ետեւում է նա անցում է:

Կրկնում նոր հոկտեմբերի վերականգնում է վերստին կենսական կենսոյ, նորից քաղցր յոյսեր, երջանիկ ապագայ:

Նոր ծրագրերով, մեր երկրի դեմոկրատական գործը Մարտի Թորթիս կրկնում մեզ մտն է՝ մեզ հետ զործելով, մեզ հետ ապրելու համար:

Անշուշտ, այդ սիրուն ծիծեռնակին կը յայտնենք երկրորդը, երրորդը, մէ շարք ծիծեռնակներ, և մեր երկրը նորից կը լցվի այդ կենսաբեր թռչնակներով, որոնք իրանց ուրախ ճողովներով, պար ընում մեծ գործի շուրջը, կը համեն նրան նրա ընկալված գործիւնից, կը բարձրացնեն զեպի վեր, մինչև լայն ու լուսաւոր առապրելու:

Եւ այդ այդպէս կը լինի:

Ա. Մարտունի

ՏԵՆԵՐԻՆԻՍԵՆԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ և ԱՅՈՒՄ

«Кавказ» լրագրի ստացել է լրակատար տեղեկութիւնները Գանձակի նահանգի ընդհանուր անբերութեան մասին և դրանից առաջացած ազգաբնակչութեան կարիքների չափի ու կառավարութեան նպատակ մասին: Այս տեղեկութիւնները հետեւից են գործի գործընթացին ու անցողիկ կենսունակութեանը և ցոյց են տալիս ինչպէս Գանձակի նահանգի զինուորական զինակները ճիշդ, իրական գծերով:

Ան այդ տեղեկութիւնները, որոնք ցոյց են տալիս Գանձակի նահանգի գաւառների զրոյացումը անսովորական աստիճանով:

Արեւի գաւառ.— Այժմ է ասել, որ այս

արժանապատուութեանը հակառակ:

Փետրվարի 12-ին Սազոնովի զեկուցարգի մէջ Յարութեան Սէյրում շորափեց այդ հարցը:

Փետրվարի 13-ին Յարութեան Սէյրում կանգնեց սինոդի օրէն-պրոկուրոր Սարգիս Նրան առաջարկեց անյայտ ընել և Պոլսի պատրարքի գործընթացը և պարզել հողերը բարձր իշխանութեան վերաբերմանը զեպի այն:

Փետրվարի 14-ին, չը նայած մօտ օրերին, Սարգիսը գումարեց սինոդի արտակարգ նիստ:

Լեւոյ գործընթացը հովուականները ցաւակցութեամբ յայտնեցին, որ իրանք դիմեցին ձեռնադրելու պատրարքին խնդրելով լուծել Աֆոնի վանականների գործը Որոշեց զիմի արտաքին գործերի մինիստր Սազոնովին, խնդրելով հասկանալ առաջին ձեռնադրելու պատրարքին 4. Պոլսի առաջին զեպի միջոցով՝ նրա տեսակետը անտեղի լինելով:

Բացի դրանից՝ Վլադիմիր միտրոպոլիտը սինոդի անունից ուղարկեց Վ պատրարքին մի նամակ, արտայայտելով ցաւակցութեան նրա գործընթացին առիթով: (Ք. Ե.)

միանգամայն տարբերում են 1911 թ. վերաբերելով թեւերից:

Մեր ասածի աւելի պարզ ու լի պատկերը տալիս են անցողիկ գործարարների նրանք, ըստ գործարարային վերատեսուչների տուած տեղեկութիւնների, յայտնա են ներկայանում մեր առաջ գործարարներին:

1905 թ.	1202 հազար մարդ
1906 թ.	515 »
1907 թ.	523 »
1908 թ.	83 »
1909 թ.	8 »
1910 թ.	4 »
1911 թ.	8 »
1912 թ.	726 »

Բնակչության խտնաւորումը հետ միասին անկ թուրքական և բանտարկային գործարարների թափը, որը 1910 թ. այն աստիճանի է հասնում, որ տեղի ունեցած գործարարների մասնակցողները թիւը այդ տարին ինչպէս է 4000-ից 1910 թ. բնակչության խտնաւորումը սկսում է սրտախփել: 1911 թ. գործարարականների թիւը հասնում է 8000-ի, 1912 թ. նա խոշոր ոտանի է անում՝ կարգաւորումը 726,000. պէտք է նկատել, որ 1913 թ. այն աստիճանի է հասնում:

Պրոլետարական ընդդիմանքը իրենց առաջ է բերում բանտարկային դրոշմի հետ մասնաւոր ըմբոստացում: Օրինակ, աշխատակարարները 1911 թ. նա էր միջին թիւով 251 բուրձի, 1912 թ. նա 255 բուրձի է հասնում:

Անկախ է, որ հասարակական կենսոյի զարկերակը ամբողջում է հասարակութեան մինչ այժմ թիւով օրգանիզմը կենսական կենսունակ է, որ քանի գնա՞լ այսուհետև ասելի պիտի կազմուի որ ուղի կանգնի:

Կրկնում մեր ետեւում է նա անցում է:

Կրկնում նոր հոկտեմբերի վերականգնում է վերստին կենսական կենսոյ, նորից քաղցր յոյսեր, երջանիկ ապագայ:

Նոր ծրագրերով, մեր երկրի դեմոկրատական գործը Մարտի Թորթիս կրկնում մեզ մտն է՝ մեզ հետ զործելով, մեզ հետ ապրելու համար:

Անշուշտ, այդ սիրուն ծիծեռնակին կը յայտնենք երկրորդը, երրորդը, մէ շարք ծիծեռնակներ, և մեր երկրը նորից կը լցվի այդ կենսաբեր թռչնակներով, որոնք իրանց ուրախ ճողովներով, պար ընում մեծ գործի շուրջը, կը համեն նրան նրա ընկալված գործիւնից, կը բարձրացնեն զեպի վեր, մինչև լայն ու լուսաւոր առապրելու:

Եւ այդ այդպէս կը լինի:

Ա. Մարտունի

ՏԵՆԵՐԻՆԻՍԵՆԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ և ԱՅՈՒՄ

«Кавказ» լրագրի ստացել է լրակատար տեղեկութիւնները Գանձակի նահանգի ընդհանուր անբերութեան մասին և դրանից առաջացած ազգաբնակչութեան կարիքների չափի ու կառավարութեան նպատակ մասին: Այս տեղեկութիւնները հետեւից են գործի գործընթացին ու անցողիկ կենսունակութեանը և ցոյց են տալիս ինչպէս Գանձակի նահանգի զինուորական զինակները ճիշդ, իրական գծերով:

Ան այդ տեղեկութիւնները, որոնք ցոյց են տալիս Գանձակի նահանգի գաւառների զրոյացումը անսովորական աստիճանով:

Արեւի գաւառ.— Այժմ է ասել, որ այս

գաւառի ազգաբնակչութեանը հորդորութեամբ ընդ է պարագրում և հողի մեծ մասը յատկացնում է զինուորական բանակին և բրինձ ցանկում: Այդ պատճառով էլ ազգաբնակչութեանը նոյնիսկ բերքի տարիներում չէ բաւականանում տեղական հացով և այդպիսին բերել է տարի գլխաւորապէս Կուրանի շրջանից: Անցած տարում այս գաւառի բարձրագույն տեղերում հացի բերքը լաւ էր, իսկ ցած տեղերում վատ: Բայց և այնպէս հացի բերքը ընդհանուրապէս լաւ էր, քան 1912 թ.ին: Բայց բերնի և բամբակի բերքը նույն էր: Բրնձի աւելի քան կէսը այդպէս Ազգաբնակչութեան համեմատական լարեկեցութեան լաւ ապացուցիչ անտեսական տեսակետից էր ընդ է համարել այն փաստը, որ նպատակ անհատական և տուրքը երկարաձգելու համար աշխատում էին գաւառի մէջ միայն երբ գիւղ—Սալաւան, Խանաբազ և Ենէմէթաղաղ, սակայն յետոյ պարզեց, որ վերջին գիւղը իր միջնորդութեանը արել է հենց այնպէս, որ ընդհանուր կերպով, որ թէ ցորեն և թէ խոտ բաւականաչափ ունեն նրանք, և քանի այդ, նրանք աչքի ընկնող եկամուտ են ունեցել շրջանապատութիւնից և զինուորականութիւնից, եկամուտ են ունեցել նաև իրանց արտոտանողները: Դրանուհի լիզերներին տալուց, որ արածել է վերջիններին մօտ 100,000 զուտ ոչխար:

Չիլիանցի գաւառ.— Հացի բերքը միջակ է, իսկ բամբակի բերքը՝ միջակից բարձր: Անցած տարւոյ կաշառից վնասվել են գլխաւորապէս լինաւաղորդը, ընդամենը 900 դեռատնի ցանքեր, որոնք պատկանում են Կուրանի, Բուրու, Հալի-Գարլիսի և Չիլիանցի գիւղերին, իսկ ցած տեղերում վնասվել են այն վայրերի ցանքերը, որոնք գտնվում են Թարթառ գետի ափերին և շրջվում են միայն շրանցներով: Մտերիկ վնասվել են Կիլիկի, Աֆիստոս, Սուրբաբար, Մարաշի, Գիւր-Գաղու և Մուսաֆա-Աղաու գիւղերի ցանքերի մէ մասը, մտաւորապէս 400 դեռատնի տարածութեամբ: Գործարարները զարգացնում են շրանցը: Հասանելի գիւղեր և այն էլ անհայտ չափով: Ողջ գաւառում մի գիւղ անգամ նըլպատում է խնդրել կառավարութիւնից: Միայն մի գիւղ միջնորդութեան է յարուցել, որ հարկի վճարումը երկարաձգվի մի օրոք ժամանակով:

Շուշու գաւառ.— Լուրհանուր ասում էր հացի բերքը միջակ է, իսկ բամբակի բերքը կարող է և լաւ համարվել: Երաշտից և մոռակից վնասվել են Սկոբելիկա, Աֆիստոս, Հինգար, Կարախանու և Սոֆաբազ գիւղերի ցանքերը, ընդամենը 7000 դեռատնի տարածութեամբ, կարելու էր վնասվել են Չանախի և Մուշկապատ գիւղերի ցանքերը, 500 դեռատնի տարածութեամբ, որը կարող է գաւառի ընդհանուր ցանքերի 12%օր: Եւ պատ խնդրել են միայն 5 օտարական գիւղեր՝ սերբի ցորենի գինու համար: յետոյ պարզեց, որ իսկական կարիք ունեն միայն 29 մուլ և նրանց կարիքը 675 բուրձու սերբի ցորենի մէջ է կայանում: Տարբեր վճարումը երկարաձգելու մասին միջնորդութեան են յարուցել Հինգար, Կարախանու, Սոֆաբազին, Չարախանու-Գիւրի-Աղա և Սկոբելիկա:

Կուրանցի գաւառ.— Անհայտաբան իւրաքանչիւր դեռատնի տուած է մինչև 4) պուլ բերք, որ տեղում հակարկում է բաւարար իսկ զարնասացումը միջին թիւով ստեղ է մինչև 30 պուլ բերք դեռատնիին: Սրաշուր հետաւորով բամբակի և խաղողի բերքը ընդ է սովորականից պակաս: Բայց բամբակի և խաղողի ծախսեցին բարձր գինով և ծածկեցին անբերութեանը: Առաջացած վնասը մտայ գաւառում զարգացում է անասնապահութեանը, որ ազգաբնակչութեան համար լաւ եկամուտի աղբիւր կարել է համարել, այնպէս որ նա որոշ շաբով կարող էր ունենում հացի բերքի մեծ անբերել լրեւուցել: Դաւառի ոչ մի գիւղը միջնորդութեան չէ յարուցել նպատակ համար: Միայն 4 գիւղ—Միլիկով-Կովկա, Թորթի-Լուսիսի, Սոֆա-Միլիկովի և Կոլալի-Սոֆալի—Միլիկովին են, որ տուրքերի վճարումը երկարաձգվել են և արդէն որոշված է երկարաձգել 615 բ. 44 և տուրքի և 343 բ. 32 և. գինակը հարկի վճարումը:

Կ. Զ. Բ. Ընդ. ՊԵՏՐՎԱՐԻ 21-ին ՏԵՆԵՐԻՆԻՍԵՆԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ և ԱՅՈՒՄ

4. Զ. Բ. Ընդ. երկու տարի է, ինչ իր Պատուիրակի ճիւղի միջոցով աշխատում է լուծելու այդ ուսուցիչների, վարժուհիների, գրականագետների, գերատնտերի և այլ անասնաբանների գործընթացին համար Պատուիրակում անասնաբան հիմնելու հարցի շուրջը: Եւ այդ միտքը իրագործելու համար չորս ինտայով իրանց մեծագույն անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք ինտելիգենտ ոյժեր են և իրանց անասնաբանութեանը Պատուիրակի մի խումբ ինտելիգենտ ոյժեր, տաանձնապէս բժիշկներ, որոնց թիւում նաև բժ. Ս. Բուրազեանը:

Սանատորիան հիմնելու միտքը ինչ ըստ ինչ ընդ է համարել ին

հայրն է եղել) որի յախճանական ներքը գուր տեղը վրդուկեցիք, քննարարութեան ասանակները անցնող ձեռք բանակառուի:

ՆՈՒՐԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 17 փետրվարի
Գայանեան օրիորդաց դպրոցի վարչու- թիւնը ստացել է տիկին Նունէ Ալիբե- յեանից, ի յիշատակ նրա հանգուցեալ մայր Մարիամ Խատիսեանի: 50 ր., յօգուտ Հըս- տոյ արակերտակներին:

Թիֆլիս, 15 փետրվարի
Կովկ. Հայաստանի Բարեգ. Ընկերութեան վարչութեան անդամները իրանց կողմէն պատկեր փոխարէն ի յիշատակ հանգուցեալ Մարիամ Խատիսեանի նուիրեցին Ընկերու- թեան կարիքները հոգալու համար 130 ր.: Նոյն նպատակի համար պատկեր փոխարէն Ընկ. վարչութիւնը ստացել է Կ. և Ս. Լի- սիցեաններէ 25 ր., Գալանեան ընտանի- քից 15 ր., Կարամանեան Մելիք-Կարա- ղօզեան ընտանիքներէ 25 ր., Մ. Բ. Հարապետեանից 10 ր., Նունէ Ալիբեյեանից 50 ր., Ս. Ս. Գալանեանից 100 ր., Պ. Ս. Կամբարեանից 80 ր., Ի. Ս. Բ. Բեհրու- թեանից 5 ր., Ս. Վ. Արքութեանից 10 ր.: Արքութեան:

Թիֆլիս, 15 փետրվարի
Զբարու երեխաներին օգնող «Էդույ» ընկ. զննարար Գ. Բ. Բաստամանեանց ստացել է 25 ր. նուէր:

Բորժոմ, 15 փետրվարի
Յայտնում եմ իմ խորին շնորհակալու- թիւնս պ. Յովհ. և տ. Նեկարարին Յարոյնան- ներին, որոնք իրանց արծաթէ պատկերովս կատարութեան առիթով նուիրեցին տեղիս ձեռ. դպրոցին 28 ր.:

Կ. Գ. Վարդանեան
Խանքենց, 1 փետրվարի
Մանքենցի եկ.-ծն. դպրոցի հոգաբարձու- թիւնը իր խորին շնորհակալութիւնն է յայտնում բարեգործի պ. պ. Արքայի կա- սիրակներին և Տէր-Յակոբեանին, որոնցից առաջինը նուիրել է մեր խնամքին յանձնը- լած դպրոցի օգնելու 100 ր., իսկ երկրորդը 50 ր.:

Նոյնպէս մեր երեսնամյակական զգա- յունքներն ենք արտայայտում մեր հայրե- նակից պ. Սալ. Շիւսեանցին և այն բարե- ռար անձանց, որոնք նրա միջոցով դա- մական նուիրատուութիւններով կը նպաստեն մեր նիւթային խնդրի զարգացմանը: Ի դիմաց խնայեցիք եկ.-ծն. դպրոցի հոգաբարձութեան՝ Արքայազով Ասլանեան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՔՍՈՐՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՅՐԻԿԱՅԻՑ ԵՒ ԱՆԳՆԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Որպէս մի նմուշ թէ որքան արթուն է Անգլիայում հասարակական կարծիքը, ինչ- պէս է բողոքում նա երբ խախտում են նրա օրէնքները՝ հռչակաւոր Habeas cor- pus-ը նոյն իսկ իր գաղութներում, բերում ենք այն որոշումներն ու իրազարկան յօ- ղածածները, որ երևան եկան Անգլիայում, երբ տեղիկութիւն ստացվեց Հարաւային Աֆրիկայում տեղի ունեցած խորհրդակա- թիւնների ու արձարումների մասին:

Արք. Յեմ. տեղեկացնում է հետևեալը. Անգլիայում բանտարկան կուսակցու- թեան հերթական կօդերսի նախօրեակին, տեղեկութիւն ստացվեց Հարաւային Աֆրի- կայում կատարութեան կատարած արտօ- ռումների մասին Յունիսթը 15-ի նիստը ամբողջապէս նուիրված էր այն հարցի քննութեանը Բ. Մակգոմարի անուանու- լի բանակը դատապարտու է տեղական կատարութեան գործողութիւնները, զի- տակալան դրութիւն յայտարարելը, որով խախտվել է բրիտանական քաղաքացու- տարական իրաւունքները Հարաւային Աֆրիկայում տեղի ունեցած անցքերի մասին: Գնումներն է մասնաւորապէս պարզել տեղի գնեցար-նահանգապետ յորդ Գլաւստօնի պատասխանատուութեան հարցը: Ձեռնա-աֆրիկան պատերազմի ժամանակ -ստում է Մակգոմարը-մեկ ապացուցիլ էին ուզում, որ Անգլիան կուր է մղում ազա- տութեան, բրիտանական քաղաքացիներ ի- իրաւունքները Հարաւային Աֆրիկան բը- նակաւորութեան ձիրաններից ապաւելու հա- մար Այժմ այն մարդիկ, որոնք բանտարկ- ւոյն գործադուլ էին հրաւիրում, բանու- թական միտնդներ էին կազմակերպում, բանաւ են նետում կամ արքայութեան են Մենք հարց կը բարձրացնենք պարտնե- տում, բայց չը պէտք է մտաւորել որ Հա- րաւային Աֆրիկան ինքնավար գաղութ է, ուստի անհարկ է ուղղակի միջամտել նրա իրաւունքները շրջանը: Մնում է կըն- ձելու միակ միջոցը. դա այն օրինա- գիծն է, որ Հարաւային Աֆրիկայի կա- տարութեանը մտցնում է դաշնակա- ցական պարտնետող օրինաւոր ճանաչու- թոսայի միջնորդութեան գործողութիւննե- րը (Մակգոմարը երկի ի նկատի ունի յետ- յետի հնարարութիւնը թաղանթի կող- մէն, կէ՛ք յետի կողմնակից լինեն միևի-

արութիւնը և համայնքների պալատը): Բրիտանական քաղաքացիները անկապու- իրաւունքներ ունեն. կէ՛ք այդ իրաւունք- ները որե՛ք տեղ խախտում են, աւելի աւել՝ դա լինի մի օտարերկրայ պետութիւն, այլ ոչ մեք ինքնավար գաղութը: Նոյն միջոց էր արծարծում իր ճառում և Կէր-Գար- դին, այսինքն՝ մարտում բրիտանական պարտնետում ինտենսիւնտի (օրէնքը խախտելու դէպքում պատասխանատուութի- նից ազատող ստատուս) օրինակները ըն- դունելու դէմ: Բանակը ընդունվեց Տօրնի մտցրած յաւելումով՝ յորդ Գլաւստօնի յետ կանչելու պահանջով:

Հետևաւ օրը Գլաւստօն տեղի ունեցաւ բարձրագոյն բանտարկան միտնդը, որը բանաձեռ կոչ է անում բրիտանական կա- տարութեանը հրաժարելու ինտենսիտետի բրիլլ վաւերացնելուց:

Բայց հարա-աֆրիկան անցքերը միայն բանտարկներն չեն յուզել, այլև Անգլիայի բարդիւղ շրջանները: «Daily News»-ը գրում է. «Ենեքրալ Բօ- տան օրէնքը հպատակեցրեց ոյժին: Եթէ ինտենսիտետի բրիլլ պահանջում լինի թա- ղուար անկեղան, կայնարկան պարտ- մենտը պէտք է հնարարութիւն ունենայ արտայայտվելու այդ հարցում: Սամսթրի- նայ զգացումները չեն որ յուզում են մեկ հարա-աֆրիկան անցքերի հարցում: Ազ- ատութեան արտօնութիւնները վերացում է օրէնքը ստորացումը կայսրութեան մի մասում՝ մեծ հարուած է երկրի և միւս մասի ազատութեան և իրաւունքի համար: Գնեքրալ Բօտայի սերմանած կամայականու- թիւնն ու անարկան կարող է անցնել և Անգլիա, կէ՛ք անմիջապէս դառ առաջը չառնվի»:

Ազգային անմտանալի բարերար Յովհա- նէս էֆ. թաղանթներն իր մասունքն առաջ պատրաստած երեք կտակագիրները երևան կած են այս պահուսն, և պատրիարքարանը կը զբաղի սոյն խնդրով:

Հանգուցեալ բարերարին կտակագրելուն պատճենները 1907-ին յանձնուած են ամե- ռիկան կառավարութեան կողմէ պատրիար- քարանի կոչմանով մը մէկտեղ, որովհալի ըստ կտակի իրեն պահանջուները մինչև քսան օր ներկայացնեն Սակայն պատրիար- քարանի մէջ իր գիտցողի այժմ, թէ պատաս- խանարու.՝ ձեռն առնանք, քանի որ սրբազան պատրիարքը հարկ տեսած է դիմել Օրմա- նեան սրբազանի յիշողութեան:

Արքին մեր նախորդ թիւերէն միայն մէկ նախազգացումն ունեցանք յայտնելու, թէ անմտանալի թաղանթներն էֆ. ապահովա- րար ուրիշ կտակներ ալ ըրած է, որոնք մեկը անձնօթ կը մնան:

Հանգուցեալ բարերարը երեք կտակագիր զրած է:

Առաջինը 1895 այբլի 6-ին, ուր կտակա- րարը իր հարստութիւնը կը բաժնէ զանա- զան յօրուածներով իր ժառանգորդներուն, մտնալով մաս հանել ազգ. հաստատութիւն- ներու:

Երկրորդ կտակը գրուած է 1899 մայիս 15-ին, ուր նախորդ կտակին քանի մը մա- սերը սրբազանի կը կտակէ, բայց ժառան- գորդներուն՝ ազգին հետեանները:

1) Հիւանդանոցին 5000 դոլար, կալուած մը գնելու, որուն արդիւնքով արհեստագի- տական ճիւղ մը պիտի հաստատուի, կէ՛ք որքերու վարժարան քանցիք (Ս. Ս. Ար- դէն կտակարարին այս փախաղը իրա- գործուած է, վուչիտոյի կալուածին զնունով):

2) 1000 դոլար Ուստրի ս. Փրիկիչ եկե- ղեցիին: Իր կալուածին վերջ ժառանգորդ- ները կրնան 2000-ի բարձրացնել:

3) 1000 դոլար Թալիսանի Որբանոցին:

4) 5000 դոլար Թալիսանի Փօնը մը կազմելու և Անիիկայի մէջ գործ բանալ ուղղով հայերուն փոխաւորութիւն ընելու համար:

5) Ամերիկայի Հայկական Միութեան տնայինը 250 դոլարի ջնջումը:

Հանգուցեալ թաղանթներն էֆէնդի առա- ջին կտակը զրած տանն դաւակ չէ ունե- ցած, երկրորդ կտակին տանն մէկ դաւակ ունեցած է, իսկ երրորդ կտակին տանն աղջիկ գաւակ մը: Հանգուցեալ բարերարը իր երրորդ կտակին մէջ բաժնի կը հանէ նաև իր աղջկան, սակայն կտակագիրը չստո- րագրած կը սպանուի:

Երրորդ կտակագիրը մասնաւորապէս թիւր- քանայերու համար կարեւոր է, ուր կտա- կարարին վե՛ք զգացումներն և կրթաէր ո- րքին կարտացոլան: Կտակին մէջ կընէ 50,000 դոլար (10,000 անդէ) օ- ռբան հայոց պատրիարքին արամարտութեան տակ պէտք է դրուի, որուն տողտող մըր- ցանակներ պիտի արուին Պօլսոյ հայոց ազ- գային դպրոցներուն մէջ (սակաւոյն բարո- յակամով և կրօնասէր նկարագրով ճանչ- ցուած աշակերտներուն, երբ անոնք ընթիա- ցուարտ ըլլան Այս տողտող պիտի բաժ- նուի մէկ կամ երկու ընթերցարաններու հաստատուելու:

Ինչպէս ըսինք, այս հին կտակագիրը չէ ստորագրուած, որով սոյն գործարք ձեռք անցնելու պարագան դժարութեանց գուցէ չաղվին Մար

հանգուցի: Անին պարագայի մէջ սրբազան պատրիարքը խնդրոյն մանրամասնութեան իրազեկ պիտի ըլլայ, և մեծ յոյս ունինք, որ այլի տիկին թաղանթներն յօրը ծա- նօթ ազգասէր վաճառական Միւրեան էֆ. Մուրադեանի, որ նոյնքան ազնիւ և բարե- սէր ոգի մը կը կրէ, իր տարաբաղդ ա- մուսները վերջին կամքը գործադրելու ա- մենին պիտի չվարանի, այսպէսով անմե- թողով թաղանթներն գերդաստանին ա- նունը: (Ժամանակ)

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՆՈՒԹԻՆ

Մենք լսել և կարգացել ենք «Մշակում», որ Գանձակում մի մանրակական իր ընդար- ձակ մի կալուածքը նուիրել է հայոց եկե- ղեցի շինելու համար, որի առիթով կըր- ման Հայրենից օրհնութեան կօդակ է ստացել: Իսկ կազմակերպիչ Մուրադեանի և կազմակերպիչներին կըրքներով և յան- կացած մի հայ-բրիտանական, 700 թւական կաշառք ստալով մի պարսկի, կարողանում է տիրապի տանեակ հազարներ արծեցող ազգային կալուածքին: Հայ ժողովուրդը բաւականացել է միայն յափտակողների ա- նունը ջնջելով ընդհանուր ժողովուրդ միա- կանների ցուցակից, բայց թէ միջ գործ- նական միջոցներ է դիմել Ապահայի ա- ռաշտարարանը, չը գիտենք... Երեկ Այվա- տեանը Սրբիման Հայրենի պարսկին տուած կօդակի պատճէր կազարկէր նրանց...

Մտով անցնելով Պարսկ-Հնդկաստանի թեմական կենտրոնաւայր Նոր-Ջուզան սկսեց վերածնութեան մի փառաւոր շարժում, - մասուլ, զբաղանութիւն, զպրօցներ, ընթեր- յուման, արհեստանոց և այլ կուսարական հիմնարկութիւններ: Բարբառ վարչակազմի պէս մի անձնուէր և խելասա գործիչ, հա- մախմբեց իր շուրջը ժողովուրդի ծով կա- ռեքները գիտակցողներին, իր անհատակա- նին վստահացող բարերարների տանեակ հազարները գործադրում էր ինկալորդին և կուսարական գործը նկատական քայլերով առաջ մղում: Բայց և այն հայկական բո- յը հօրիցմանից անպակաս մտքով ամ- սերը՝ կուսակցիցին և այստեղ... Հնդկ ո- ժանք նրանցից, որ Բարբառ հայրենաբեր միջամտութեամբ պաշտօնի էին կոչվել և վա- յելու էին նրա սերունդի փրկանքները, տես- նելով որ անկարող են նրան իրանց թայ- ֆայական ցանցերի մէջ ձգել, սկսեցին ա- մենաստար ինտրիգաներ լարել, մինչ այն, որ Բարբառը զգուշանքով թողել է հետա- ցաւ, չը նայելով որ ամբողջ թեմի սկսել ու յաղանքը իր կողմն էր: Դրանից յետոյ էլ, որ թայֆայական մի փոքրիկ ինքնակ, կող- կանեան թայֆայականութեան հոտած աղ- բրիներէից մղված թայֆայայական Այվա- տեանի միջոցով, պարսկի ֆէրլաշներով ցրել տուեց ծխական ընդհանուր ժողովը, գիտնալով որ ամբողջ թեմը հակառակ է իրանց ազգակործան գործելակերպին... Եւ ազգ. ժողովուրդը, աշխատաւոր դասակարգ, պարտնետարիցով, կենտրոնական համաժո- րով, ժողովրդական ջուէ բառերը շահագոր- ժողոնքի իրանք էին, որ պարսկի ֆէրլաշ- ների միջոցով խնդրեցին այդ ժողովուրդի ձայնը, բունը: Պարսկ-Հնդկաստանի թեմի ազատից իր անասելի պատուհանից՝ Այ- վատեանից, բայց «Հարութեան օրհնում» մնաց ինչուս Սպանտում... Տեսնելով որ ամբողջ թեմը մի սրբոյ, մի հողի պահանջում են Բարբառին, խուլիզանների տեղական միա- ցորդները՝ թիֆլիսի խուլիզանների աղ- դանաններով սկսում են աղմուկ, թուռցիկ- ներ բաց թողնել, պատուական բարբառ- շնչեքներ յերբերիլ Բարբառի մասին: Բայց հայ ժողովուրդն այժմ այնպէս լաւ ճանա- չել է իր զգաւորագիտու գայլերին», որ նրանք թեմին իրանց նպատակին կարող- նային համոզել, կէ՛ք դիտարկել կերպով սկսելին զովարանիլ Բարբառին: Կովկասը 20 տարեց յետոյ ճանաչեց նրանց, թիւր- քանայր երեք տարեց յետոյ, իսկ պարս- կանայր՝ հազիւ 23 տարեց յետոյ: Բայց է այնպէս ճանաչեց իշխանին է միայն, որ թէ է շատ լաւ է ճանաչում թայֆային, բայց կարցրել է «Երեսնան խարանգը», որով կարողանաւ դուրս քշել ազգային բոլոր ա- րաբիզներէից հայկական փախիզներին և մարջաւորներին: Թիւրք խարանգներն առա- ջին շատ չիւնեց յետոյ՝ այլ ևս սկսեց չը լինէր նրան գործածելու: որովհետև թայ- ֆան որքան և յանդուլ է ցոյց տալիս ի- րան, բայց և այնպէս թեմաւորթ է...

Պարսկական արտաքին գործե- րի նախկին մինիստր Պիշուր կանգնեց «Petit Journal» օրաթերթի գլուխ:

Ռուսաստանի և Բոլգարիայի մի- ջև բանակցութիւններ են վարվում բալկանեան դաշնակցութիւնը վերա- կանգնելու մասին, որի համար Բօլ- գարիան իրբէ վարձարութիւն ստա- նալու է մակեդոնական մի քանի հո- դեր, որոնք այժմ անցած են Սեր- բիային:

Չինաստանում դրութիւնը դար- ձել է կրիտիկական յեղափոխական շարժման պատճառով: Յեղափոխա- կաններին փողոցներում զնդակահա- րում են: «Այլտակ գայլերի» պարա- գլխին բռնողին խոտացված է 100 հազար ստէր:

Մարագր-հարտարակիչ 2. ԱՌՈՒՔԻՆԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՐՊԱՅԻՆ ԵՊԱՐԸ

գարծնում է կաշին թաշի պէս կակուղ ու քնքոյ: Եւ ապիւն է նրան թարմ երիտասարդական ընտանի կոյրերու: Անիփարիներ իր է որպէս պարանադիային ու ստայոնին և առհասարակ թէ՛ ցերեկվայ և թէ՛ երեկո- յան շարք: Կաշին պահպանում է եղանակի ազդեցու- թիւնէր:

Այդ շարքը հիւստի կերպով կոչում է կաշուս նա պատրաստած է բացառապէս ամենաբարձր հիմ- նական նիւթերից, որոնք կաշու համար միանգամայն անվտանգակ են:

Գնորդները, սեփական շահերն ի նկատի ունենա- լով, պէտք է հետևեն, որպէսզի գնելուց տանան իսկա- կան № 1711 ՅԱՐՊԱՅԻՆ ԵՊԱՐ:

Կաշուս 112. 100-9

ԳԱՅԱՆՆԵՑ Ս.-ի նոր գրքոյկ ԿԵՅՑԻՆ =ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳԻՆԵ Ի 8 40Գ.

Դիմել թիֆլ. գրախոսութիւնին (օ. մ.) 137. 4-4

ՎԵՆԵՅՈՒՆ ՌՈՍՈՒՆ ԱՍՍԻ Մի հայ երիտասարդ շատ աղօղութեամբ պատրաստում է յետա- մնաց աշակերտներին, ժառանգող ԱՍՏԻՆԻՆԻ, ՅԻՄԱՍՆԻՆԻ և ԳԵՐՄԱՆԻՆԻ Հաս- ցէ՝ «Елизаветинская ул. № 15. Тель-Ту- масьян, телефонная ст. 9-12 3-6-րդ» (օ. մ.) 139. 3-3

Փակաւա-միտնակիակ. = ԱՐԿԵՍԱՆՈՆՑ = 2 ԱՅՐԿՈՂ ԴԻ ՕՕ ՔԻ ԱՍ ԱՐԿՆԵ =ՎԵՐՆԵՐ ԳԳԵՅԸ= Վ. Օկոլտայուս փ. № 3. 100. 100-6

ԱՌԵՏԻՐԱԿԱՆ ԳՊՈՅԸ (ԻՐԱՌՈՒՆԲԵՐՈՎ) ԵՒ ՀԱՅԵՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԸ 3ՈՎՀ. ԶԱԲ. ՏԵՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ փոխադրվեցին աւելի յարմար և ընդարձակ նոր բնակարան՝ Միխայլովսկի պր. վրայ, տուն ձախճակաձէի № 36. Պարապլոնները կուրսերում 1 գրուպային հետ-ցեր- ժամը 3-ից, II գրուպային հետ-հերի. 7-ից: Հրատարակված են դասագրքերը հաշու- պահութիւն սովորելու համար: 118. 10-8

ՅԻՄԱՍՆԱԿԱՆ ԵՊՈՒԵՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ «Պ Ա Կ Է» յայտարարում է ի գիտութիւն ճանապարհորդներին և ապրանք ուղարկողներին, որ Ընթ- րութեան շարժում «ՄԵՏԻ» (հասպտա Պուլլ) միտնում է Բաթումից Մարտի 15-ին հանդիսակով Տրապիզոն, Սամսուն և Կ. Պօլիս:

Հինգաբարձի, փնորարի 27-ին (մարտի 12-ին Ն. տ.) 1914 թ. Տեղեկութիւններ համար խնդրում են դիմել Ընթ. թիֆլիսի գործակալ պ. Ս. Կիլիզնե- Կեմալին, իր գրասենյակում, որ գտնվում է Արեւիկայի բազարում Գոսպիտիլի գլոյ Ման- ճէ: 22. Թաղանթներ: Հ և ա ի օ Ն 7-21. 25-4

ՊԵՏՐՎԱՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՊԵՏՐՎԱՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐ 20 փետրվարի I Կ. ներք. փոխ. խ. տուն. 505 ր. — 4 II Պետական ընտան 92 ր. 37 1/4 4/0 Արտաք. փոխաւ. 1906 թ. 102 ր. 37 1/4 5/0 Ենքերն » 1905 » I հրատ. 103 ր. 50 4/0 Պետ. Ազգ. բանկ. գր. թ. 100 ր. 12 1/4 4/2 » » » » 90 ր. 25 1/4 4/0 » » » » 88 ր. 50 4/0 3/10 » » » » 82 ր. 25 1/4 5/0 Գրուպ. հոգ. բան. փ. 100 ր. — 4 4/10 » » » » 89 ր. 62 1/4 4/0 » » » » 80 ր. 37 1/4 5/0 Արտաք. փոխաւ. 1908 թ. 105 ր. — 4

Օտարերկրայ դրամների կուրսը Լճուցի 10 Ֆ. ստեր. 94 ր. 82 4/0 Բիւրլին 100 մարկ 46 ր. 67 1/4 Պարիզ 100 ֆրանկ 37 ր. 31 1/4 Թուրքի 10 դրան 1 ր. 70 4/0 Կ. Պօլիս 1 լրբա 8 ր. 65 4/0

Ֆրանսիական արտաքին գործե- րի նախկին մինիստր Պիշուր կանգնեց «Petit Journal» օրաթերթի գլուխ:

Ռուսաստանի և Բոլգարիայի մի- ջև բանակցութիւններ են վարվում բալկանեան դաշնակցութիւնը վերա- կանգնելու մասին, որի համար Բօլ- գարիան իրբէ վարձարութիւն ստա- նալու է մակեդոնական մի քանի հո- դեր, որոնք այժմ անցած են Սեր- բ